

Између две крајности — величања с једне, и понижења и хигосаности с друге стране — држала се једна жилава, лукава и интелигентна равнотежа. Како кад, тактика куртизана је била да трпе, да се опиру, да подваљују и изигравају, да побеђују, па и да тиранишу. Толико су биле ушле у живот, у сваки живот, да није било начина да се искорене. Поучна је и забавна историја борби против куртизана. Подлегал^у су у тој борби најстрожи^и и најаскетскије папе, Павле IV, Пије V, Сикст V; нису успевали да куртизанама ^{на саврши} ~~укину~~ ^{укину} а камо ли да их раселе. Наравно да у хронику те борбе улазе ^и многа угледна италијанска имена, па често и имена целих градова. Треба се мало сетити личности папа^а ~~који~~ који су покушали строге мере против куртизана. Сикст V је онај уч^и и лукави прелат који је до избора свога за папу целу римску цркву обилазио о својим карактеру, а по избору, још у самој изборној напели, ~~и~~ треснуо свој ~~и~~ карачки штап, и исправио се у оној сили с којом је после владао. А Пије V је онај папа који је ~~био~~ био анатему на енглеску краљицу Јелисавету; који је због протестаната, претио Максимилијану^у свргнућем с престола; који је жељеним људма брадио залазити у гостионице; а калуђерицама забрањивао држање на које животице мушког ~~и~~ преда; који је издао булу против мизра и свадбених ~~и~~ поклона. Али, према куртизанам су ти еманџици остајали кне пута уласно немоћи, па чак и смећни. Наредбе да се куртизанама имају протерати из неког отменог или званичног дела Рима, савршавало се тиме ~~и~~ ^и би се оне преселиле у још отменији и званичнији део града. Када је, после једног насилног расавања ван Рима, папа хтео знати резултат, и наредио попис куртизана у Риму, јављено му је да их је остало још 8000. Наредени папа^и наређује нове мере, и ~~и~~ ^и попис; показало се тада да их је не 8000, него 10,000. Против једног папског едикта, којим се осуђивао луксуз и мода куртизана, дигли се ~~и~~ ^и грађани и не само трговци. Тражили су да куртизанама бар до краја изнесу елеганцију коју већ имају, и едикт је био одложен "до краја сезоне". Папа Пије V, опет због неке наредбе те врсте, доживео је узбуну целог Рима, ударање звона, узбуну мушких корпорација, протесте поседника кућа и тргова^и ~~и~~ ^и наредба је била повучена. Исти папа дао је за време Великог поста све познатије куртизанама Рима затворити у стари манастир ван града. Тај нагли поступак сам је собом донео казну. ~~Како~~ ^{Како} се могу неколико стотина хришћанских душа глађу мучити! ~~Сам Свети отац је дакле~~ ^{Сам Свети отац је дакле} у сам свети пост из свога чепа хранио ~~и~~ ^и стотина јавних жена.

Куртизана је било неколико пута у историји, уразини

фирмама и под raznim imenima. Коринт је у време св. Павла имао преко 100⁰ куртизана, које се ушле у храм богинје Венере. Код Хиндуса, занимљиво је, само су бајадере имале право на бољу културу. То је важило за хетере у Атини, па је тако било и са куртизанама у Италији. Италијанска епоха куртизана, најпознатија, надмаша и бројно и културно и социјално све остале. Јаких колонија је било у Венецији, Фиренци, Ферари, али Рим је дакако односио најбољи и најгори рекорд. Неке од гласовитих римских куртизана јесу: већ споменута Империја / јавља се у једној драми Ренана /, која је царски живела, али своју децу васпитавала строго грађанским начином; затим, Тилија д'Арагона, нимало лепа, али ~~са особитим~~ особитог духа, песникиња; / Вирико Селани издао је *Rime della signora Tullia d'Aragona*; ~~која је~~ је један хроничар XVI века забележио: "Нема овде ниједна жена којој равна, чак ни војвоткиња од Пескаре", то јест, Витирија Колона; затим, Вероника Гамбара, такође песникиња, коју је Пиетро Аретино, на свој начин, крстио именом *meretrice laureata*. Сав Италијанин, било је међу куртизанама римским, францускиња и енглескиња; ове последице су биле врло трајне. Било је и Шпанкиња, али већи број њих стојао је на врло рђаву гласу. Левант и Исток нису нарочито наглашени ни по списковима, ни по књижевницима, писцима, и тестаментима.

pag. 82 [Постоји збирка писама куртизана XVI века, / L. A. Ferrai: *Lettere d'artigiane del secolo XVI* /; ~~са~~ постоји анонимна брошура о тој књизи, са додатком неких писама из приватног поседа; постоји, по разним библиотекама, архивима и музејима велика количина непроучених дневника и писама куртизана у оригиналним рукописима. Сви ти споменици истичу врло много баналног и неинтересантног, тако да читалац мало и посумња у оправданост гласа о интелигенцији и духовитости куртизана, и нарочито о култури и чак учености њиховој. Али пробије и то; а мора се претпоставити да се куртизанае због измишљеног друштвеног положаја можда старале да што мање пишу и потписују. Садржина писама је већином "женска": састанци, ручкови, анегдоте, сплетке, тоалета, емоционалне тужавице, мало политике, и много преклапања домова, романтичних уображених или размажених жена. Овде онде се спомињу деца, увек одрасла, као да их нико није носио и родило. Долази понекад до израза ~~не~~ интерес за уметност и занимљив сул. Има трагова мудрости у резигнацији. Има и смрти, али тако ~~како~~ ^{како} је неко отпутовао на дуго време, а пријатељи се скупили да за њим распреме вапир.

[2] Једном писму, очигледно писму једне куртизанае другој, али писаном dobrim уједначеним рукописом, саопштава се извештај ~~о~~

заоставštine pokojne drugarice: mala količina rubaa, vrlo mala, jedna crna
 somoteka kćerina, krevet, dve stolice, ogledalo, tri agrafe, nojevo pero, čipka-
 sti veo, šest knjiga. Ne kaže se kakve su knjige, ali se kaže da su sve sa potpis-
 om Đегове Ђинениције, a Ђинениција такође није поближе označena. У другом
 писму се говори о великим љустима Тулије д' Арагоне, и одмах затим без прела-
 за, о посланику Филипа Сфорце у Риму, коме је Тулија "десна и лева рука"
 у пословима и у писању писма. У трећем, које се почиње и завршује патетич-
 ним узвиком Aurea Roma, има галантан ~~detalj~~ detalj: како "кардинал цешкицу
 свију извлачи из мирисавих груди младе Булиете". На једном од тих писма
 желимо се мало дуже задржати. Писано је мушкарцу који се савладава са њим, vrlo
 је дугачко, неизвећана рукопис, простог али једног ~~осећања~~ ~~осећања~~ ~~осећања~~
~~истог~~ (стила са топлином душе, и са једним озбиљним тоном који је мо-
 да мало необичан за тадашњи менталитет Рима уопште. Писмо је писано 1529-е,
 пред уосире. Почетак је ујуго оцпаен и наслов се нејиди. Потпис је Elena R.

[Један одломак тога писма гласи: "...а нико нејна,

ви понајмање, како је тежак мој живот, што деца имају велике потребе, ја би-
 ла научена да не бројим новац, а сад имам vrlo мали приход, и ово оно про-
 дајем. Још сам и болешљива, и увек сам расејана и све на савету забораваам,
 и најпречу дужност понекад, што је ваља од од брига, јер старом нисам,
 је д' те, да нисам. И зато ми и ви опростите да све, што ћете знам и учинити
 по своме благородном срцу ...иште саједина моја утеха, јер се ни Јогу не
 волим молити отида сам скоро заборавила веру и матерњи језик... и јер ме
 сви презиру и грде, и не знам шта још, због последње моје одлуке. Отац мога
 сина, зато што је моћан, мислим да ће ми се осветити; и његова сестра је зла
 и неће да ме разуме, и каже да сам неблагодарна према таквом човеку, и да сам
 дрска према граду у којем већ петнаест година живим и најбољи хлеб једем.
 И брат његов ме грди, и још и пријатељи, и све је то незаслужено.. јер њима
 живот мога сина не може бити на срцу, и мене нико право не разуме. Данас сам
 добила два ружна писма и викали су ми под прозором...реците ми, зашто коприва
 коприву не жем, а човек човеку о глави ради"...После још неких ставова, пред
 крај писма видимо јасно, или јасније, о чему се ради. "Свршено је сад све, јуче
 сам се растала од мога јединог сина, а шта сам претрпела, да ми можете себи прет-
 ставити. Не знам право ни с ким сам га послала, а још мање коме...али капетан
 каже да су ми браћа жива, а мајка, то не каже, то не зна; ано је жива мора бити

već mnogo stara, i sigurno i sada tuzna i nesrećna zbog mene.. Sve je vidim
 istu, u staroj kečevi, i uvek radi, a šta je radila, pitaćete. Ono što ja nikad
 nisam napradim i neznam da radim, sramota me je zbog toga... Nas desetoro je bilo
 u kući, i za desetoro je mesila хлеб, свако јутро, чим зора сване. ~~Али~~ Све су ~~и~~
 јој руке иструнуле у тесту .. А ја сам била лепа, и нисам хтела да радим и
 да месим, а живела сам, истина је, лако и добро, али ето сад је дошло, сад чу-
 нам срце из груди и шаем сина на онај крпни хлеб у моме завичају "...

[Готов роман из живота једне куртизане.

И како сложен! Читалац почне да тражи очима, четури стотине година даљеко, ту
 Елену Р. Ко је то? Како је и зашто је почело онако како у песми Епитаф не-
 ва Ада Негри:

Имала је тешке косе и јако бледо месо.
 Са косама тако тешким, са месом тако бледим,
 Како је могла радити!
 Какве јој је било продавати уста...

И одакле је та жена дошла у Рим, кад ето, преко трагедије, враћа јединог сина
 у стари завичај и на крпн хлеб. И у том крају је она мајка и месила хлеб док
 јој руке не иструнуше у тесту. На директан траг те Елене нисмо више ~~нигде~~ ~~нигде~~
 наишли. Полако смо је и заборавили. Кад, за време окупације у Источној ср-
 бији, једнога дана дође нам до слуха овакво питање и овакав одговор: — А шта
 ти ради удата ћерка? — Неа ради? Има не-вес децу, мучи се јадна, пере, кува,
 шије, и меси ~~хлеб~~ ^{месо, месо} хлеб. Стоје гу руке ка две крпе. Ова стара Србијанка ~~ни-~~
^{не} ~~не~~ врати у сећање: да ~~са~~ ^{са} још једаред чула тако савршену и тако необичну
 фигуру савачког света. Једно сећање потера друго, треће, четврто. У делу Ј.
 Вуркхарта Култура ренесанса има на једном месту текст: "Међу римским курти-
 занама XVI века изгледа да се јавио нов елемент, славенска или грчка жена."
 Ко зна да ли ^{са тим изразом} испред наших очију нису пролини податци о једном нашем животу.
 Живот један, за историју потпуно неважан; жена једна, која није можда заслужи-
 ла успомену. Али силуета карактера се и нехотице намеће, интересује више суб-
 јективно него објективно, али интересује. Ко зна где међу нама има трага од
 оне мајке ~~која~~ ~~која~~ која није мислила бити мајка куртизане; трага од
 римске куртизане и њеног сина. Можда је била Трисија можда Бугарка можда ко
 зна ^{да} ~~та~~ са нашего Балкана, можда и Српкиња. Можда али свеједно, не, не све-
 једно. Онај симбол мајке са иструнулим рукама у наћвама, то је наш симбол и
 наша реч!... Дадосмо данке, сме ли се рећи, дадосмо ~~дадосмо~~ једаред и једну
 куртизану западу, али не изгубисмо ни тада потпуно свој сој и опредељење.

Билега Савић

Parthenon is subvols
Mytusana